Archetype

Γυναίκες στον χώρο του design

Χριστίνα Ιωακειμίδου - 10/09/2025

Γυναίκες που άφησαν το αποτύπωμά τους στον χώρο του βιομηχανικού σχεδιασμού

Εικόνα Εξωφύλλου: Designer: Hella Jongerius (25 Απριλίου - 12 Ιουλίου 2025, Galerie kreo, Παρίσι) | Πηγή εικόνας: stirpad.com

Ταλαντούχες, ανεξάρτητες, αλλά μέχρι σήμερα σχεδόν «σιωπηλές», οι καλλιτεχνικές φωνές πολλών γυναικών δεν ακούστηκαν. Δεν τις αφουγκραστήκαμε. Πάντα στη σκιά των ανδρών, οι γυναίκες στον χώρο του **design** δεν είχαν τον χώρο που τους άρμοζε, είτε γιατί επισκιάστηκαν από τους συνεργάτες-συντρόφους τους, είτε γιατί ποτέ δεν τους δόθηκε ο χώρος της ανεξάρτητης δημιουργίας. Σήμερα, βέβαια, ο χώρος είναι διαφορετικός, άλλαξε, ή μάλλον συνεχίζει να αλλάζει προς τη συμπερίληψη των γυναικών, ωστόσο εξακολουθεί να υπάρχει μεγαλύτερη δυσκολία εδραίωσής τους στη βιομηχανία του design.

Εμείς επιλέξαμε τέσσερις από τις εμβληματικότερες **γυναίκες** του χώρου του **industrial design,** που άφησαν το στίγμα τους στην εξέλιξή του και στον τρόπο που εμείς, ως απλοί θεατές, τον αντιλαμβανόμαστε.

Ray Eames (1912-1988)

Eames: Πασίγνωστο επίθετο ενός από τα πλέον αναγνωρισμένα καλλιτεχνικά δίδυμα του βιομηχανικού σχεδιασμού. Η Ray Kaiser και ο Charles Eames γνωρίστηκαν το 1940, στο *Cranbrook Academy of Art στο Μίσιγκαν*, όπου και φοιτούσαν. Μετά την αποφοίτηση και τον γάμο τους, ίδρυσαν, το 1943, το **The Eames Office** στην Καλιφόρνια και έγιναν ίσως το επιδραστικότερο καλλιτεχνικό δίδυμο της μοντέρνας ροπής του μεταπολεμικού design. Πολλές αναθέσεις και πολλά αναγνωρίσιμα προϊόντα, μεταξύ άλλων η πολυθρόνα *Eames Lounge* (670) και το υποπόδιο *Ottoman* (671) του 1956, τους κάνουν εξαιρετικά δημοφιλείς στο κοινό. Ο λόγος; Ο μινιμαλιστικός σχεδιασμός και η άνεση που προσέφεραν τα έπιπλά τους.

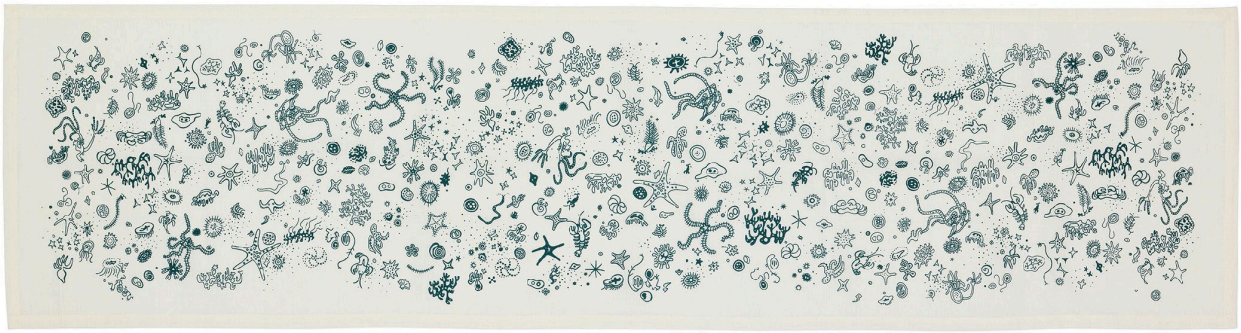

Eames Lounge (670) και το υποπόδιο Ottoman (671) (The Eames Office, 1956) | Πηγή εικόνας: a.1stdibscdn.com

Ωστόσο, η Ray, ήδη από το 1930, είχε αναπτύξει τη δική της καλλιτεχνική πορεία. Εικαστικός και ζωγράφος στην αρχή, η Kaiser ήταν ένα από τα ιδρυτικά μέλη του **AAA** (*American Abstract Artists*). Εξέθεσε έργα της, Αφηρημένης Τέχνης, στη νεοϋορκέζικη Squibb Gallery, το 1937, σε μια εποχή που η Αφηρημένη Τέχνη ήταν, παγκοσμίως, ανεπιθύμητη στις γκαλερί. Όταν, το 1940, η Ray ξεκίνησε τη φοίτησή της ως αναγνωρισμένη εικαστικός στην *Cranbrook Academy of Art*, ήρθε σε επαφή με τον αρχιτεκτονικό και βιομηχανικό σχεδιασμό, ξεπερνώντας τα στενά όρια της ζωγραφικής.

Η πρότερη πορεία της στη ζωγραφική φαίνεται στην ενασχόλησή της με τα εμπορικά και γραφιστικά πρότζεκτς του **The Eames Office**. Κατά τη διάρκεια της πορείας του γραφείου, η Ray σχεδίασε 27 εξώφυλλα για το **Arts & Architecture** (1942-1948) και συνέβαλε στις διαφημίσεις επίπλων του γραφείου, το 1948, για τον Herman Miller. Ενώ η ίδια φαίνεται να μη συμμετείχε πολύ στον σχεδιασμό των επίπλων, ωστόσο

επιμελούνταν εξ ολοκλήρου την «εικόνα» του γραφείου, με την καταγραφή και την παρακολούθηση όλων των έργων του. Επιπλέον, η ίδια ανέλαβε τον σχεδιασμό όλο των υφασμάτων που έντυσαν τα προϊόντα. Το 1947, η Ray δημιούργησε διάφορα σχέδια υφασμάτων, δύο από τα οποία, το *Crosspatch* και το *Sea Things* -τα οποία αναπαράγονται μέχρι και σήμερα-, κατασκευάστηκαν από τη Schiffer Prints, μια εταιρεία που παρήγε επίσης υφάσματα για τους Salvador Dalí και Frank Lloyd Wright. Δύο από τα σχέδιά της έλαβαν βραβεία σε διαγωνισμό υφασμάτων που διοργάνωσε το MoMA. Η ίδια κρύβεται πίσω και από τους **νάρθηκες για το πόδι**, που προορίζονταν για το αμερικανικό Πολεμικό Ναυτικό. Το υπόβαθρο της Ray στο σχέδιο μόδας αποδείχθηκε χρήσιμο, καθώς ο νάρθηκας έμοιαζε με πατρόν ρούχων με ένα σύστημα βελών στη διαμόρφωση του κόντρα πλακέ στο σχήμα ενός ποδιού.

Sea Things (Ray Kaiser-Eames) | Πηγή εικόνας: quasimodomodern.com

Μετά τον θάνατο του Charles, το γραφείο παρήκμασε όμως η Ray δεν σταμάτησε. Εργάστηκε σε αρκετά ημιτελή έργα, για παράδειγμα σε μια γερμανική έκδοση της έκθεσης *Mathematica*, έδωσε πολλές διαλέξεις και εξέδωσε βιβλία, ένα από τα οποία περιλαμβάνει το έργο του γραφείου τους από την ίδρυση μέχρι και το τέλος του. Επίσης, δώρισε περίπου 1,5 εκατομμύριο δισδιάστατα αντικείμενα στη **Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου** για αρχειακή φύλαξη. Μέχρι τον θάνατό της, η Ray Kaiser Eames φιλοξένησε ομάδες επισκεπτών 50 έως 60 φοιτητών και σχεδίαζε να φιλοξενήσει 100 μέλη του *Αμερικανικού Ινστιτούτου Αρχιτεκτόνων*, για να δουν το σπίτι των Eames στην Καλιφόρνια.

Έφυγε από τη ζωή στις 21 Αυγούστου του 1988, σε ηλικία 75 ετών.

Florence Knoll (1917-2019)

Η Αμερικανίδα Florence Schust-Knoll αποτελεί ένα ακόμα παράδειγμα συνεργασίας ζευγαριού στον χώρο του design και της εσωτερικής διακόσμησης. Αρχιτέκτονας, διακοσμήτρια εσωτερικών χώρων, σχεδιάστρια επίπλων και επιχειρηματίας, η Florence ηγήθηκε στη διάδοση και εδραίωση του μοντέρνου σχεδιασμού στους εσωτερικούς χώρους των επαγγελματικών γραφείων με τις ανοιχτές κατόψεις, χώρους γεμάτους με μοντερνιστικά έπιπλα, οργανωμένα ορθολογικά και λιτά για τις ανάγκες των εργαζομένων, να αποτελούν μέχρι και σήμερα τον επικρατέστερο τρόπο εσωτερικής διαρρύθμισης των επαγγελματικών χώρων.

Πηγή εικόνας: images.squarespace-cdn.com

Με σπουδές στην Αρχιτεκτονική Σχολή της Cranbrook Academy of Art και στην Πολεοδομία στο Πανεπιστήμιο Columbia, η Florence Schust ανέπτυξε τον δικό της τρόπο οργάνωσης του εσωτερικού των χώρων με επίκεντρο την απεριόριστη πρόσβαση παντού. Οι σπουδές της άλλωστε στο Chicago Armour Institute υπό την καθοδήγηση του Mies van der Rohe και η μαθητεία της δίπλα στους Walter Gropius και Marcel Breuer στα μέσα του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, την οδήγησαν στη μίνιμαλ και λειτουργική αισθητική του γερμανικού κινήματος και την επικράτηση των αυστηρών και καθαρών γραμμών στον σχεδιασμό.

Florence Knoll Sofa (1954) | Πηγή εικόνας: a.1stdibscdn.com

Αφού εργάστηκε σε πολλά αρχιτεκτονικά γραφεία, π.χ. Harrison & Abramovitz, η Florence συνεργάστηκε με τον Hans Knoll για να σχεδιάσει το εσωτερικό του γραφείου του Αμερικανού πολιτικού και δικηγόρου Harry Stimson. Η συνεργασία των δύο συνεχίστηκε όταν η Florence εντάχθηκε στο δυναμικό της εταιρείας Hans G. Knoll Furniture Company, με την ίδρυση, το 1943, της υπηρεσίας **Knoll Planning Unit**. Μετά τον γάμο τους, το 1946, η Florence έγινε πλήρης επιχειρηματικός εταίρος και η εταιρεία έγινε γνωστή ως **Knoll Associates, Inc.** Μέχρι το 1960, οι εκθεσιακοί χώροι και οι λιανοπωλητές της Knoll επεκτάθηκαν διεθνώς, και η εταιρεία είχε ετήσιο τζίρο 15 εκατομμυρίων δολαρίων. Οι Knoll άνοιξαν πολλούς εκθεσιακούς χώρους σε πολλές πόλεις των ΗΠΑ και της Ευρώπης, ενώ παράλληλα επεκτάθηκαν και στον κλάδο της κλωστοϋφαντουργίας, ιδρύοντας την Knoll Textiles.

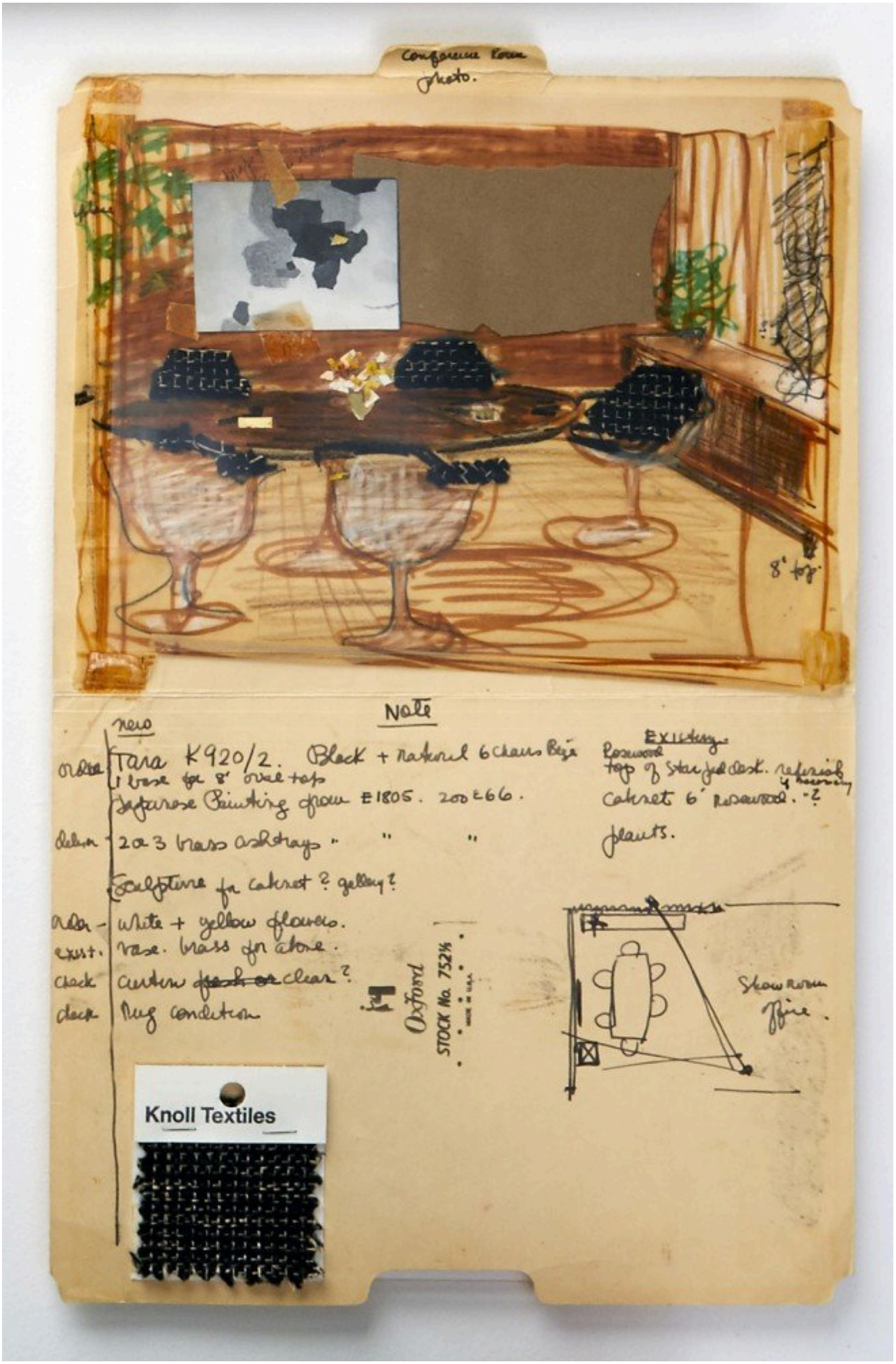
Η Florence Knoll πίστευε ότι οι αρχιτέκτονες θα πρέπει να συνεισφέρουν στον σχεδιασμό επίπλων, για αυτό τον λόγο προσκάλεσε τους πιο καταξιωμένους από αυτούς να ακολουθήσουν το όραμά της. Έτσι, κατάφερε να πείσει τους Eero Saarinen, Marcel Breuer, Pierre Jeanneret και Hans Bellman να σχεδιάσουν έπιπλα για την εταιρεία. Ένα από τα γνωστότερα είναι η **Womb Chair** (1947-1948) και η **Tulip Chair** του Eero Saarinen. Επιπλέον, η ίδια έπεισε τον γλύπτη Harry Bertoia να περάσει δύο χρόνια στο στούντιό του για να δοκιμάσει να μετατρέψει το έργο του από μέταλλο σε έπιπλα, με αποτέλεσμα τις γνωστές συρμάτινες καρέκλες του.

Womb Chair (1947-1948), (Eero Saarinen για Knoll) | Πηγή εικόνας: knoll.com

Η Florence Knoll δημιούργησε την υπηρεσία εσωτερικής διακόσμησης της **Knoll Associates** (*Μονάδα Σχεδιασμού Knoll*) το 1943 και διηύθυνε τις δραστηριότητές της μέχρι το 1965. Η Μονάδα Σχεδιασμού αρχικά σχεδίαζε εκθεσιακούς χώρους, βασισμένη στα έπιπλα και τα αξεσουάρ, για να παρουσιάσει τα σχέδια της εταιρείας και να δείξει πώς μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Οι εκθεσιακοί χώροι της εταιρείας έγιναν ουσιαστικό κομμάτι, για να πείσουν τους πελάτες να υιοθετήσουν τη μοντερνιστική αισθητική της Knoll. Το *Knoll Look* είναι γεγονός!

Η Knoll μετέτρεψε ριζικά τον σχεδιασμό εσωτερικών χώρων δημιουργώντας μια «ολιστική σχεδίαση» ή «προσέγγιση Bauhaus», όπου ενσωματώθηκαν η εσωτερική αρχιτεκτονική, τα έπιπλα, ο φωτισμός, τα υφάσματα και η Τέχνη. Η αρχιτεκτονική και η εργονομία, χάρις στις προσπάθειές της, είναι πλέον γεγονός. Το έργο της συμπυκνώνεται στην κριτική, το 1984, του Paul Goldberger των New York Times: «[…] πιθανώς έκανε περισσότερα από οποιαδήποτε άλλη προσωπικότητα για να δημιουργήσει το μοντέρνο, κομψό, μεταπολεμικό αμερικανικό γραφείο, εισάγοντας σύγχρονα έπιπλα και μια αίσθηση ανοιχτού σχεδιασμού στο εργασιακό περιβάλλον».

Σχέδια της Florence Schust-Knoll | Πηγή εικόνας: images.squarespace-cdn.com

Η Florence Schust-Knoll πέθανε στις 25 Ιανουαρίου του 2019, σε ηλικία 101 ετών, αφήνοντας πίσω της μια μεγάλη παρακαταθήκη και αμέτρητες διακρίσεις και βραβεία για το συνολικό της έργο.

Anna Castelli Ferrieri (1918-2006)

Η Anna Ferrieri έχει καινοτομήσει σε πολλούς τομείς. Ήταν η πρώτη γυναίκα που φοίτησε στην Πολυτεχνική Σχολή του Μιλάνου, από όπου αποφοίτησε το 1943 από την Αρχιτεκτονική Σχολή, ενώ εισήγαγε τη χρήση του πλαστικού στον σχεδιασμό των προϊόντων της **Kartell**. Κατά τη διάρκεια των σπουδών της, η Anna επηρεάστηκε από τον Ιταλό αρχιτέκτονα Franco Albini και τις αρχές του **Ρασιοναλισμού** (*Rationalism*) που αυτός εξέφραζε στα σχέδιά του μέσω της μείωσης, της λειτουργικότητας και της αυστηρής ομορφιάς. Επηρεάστηκε επίσης από την απλότητα και τη λειτουργικότητα που υποστήριζε η σχολή τέχνης, αρχιτεκτονικής και design γερμανικού Bauhaus.

Καθρέπτες (Anna Castelli Ferrieri, ΄70) | Πηγή εικόνας: quittenbaum.de

Μετά το τέλος των σπουδών της και για έναν χρόνο (1946-1947) εργάστηκε ως συντάκτρια στο περιοδικό *Costruzioni*, ενώ το 1949, μαζί με τον σύζυγό της Giulio Castelli, προχώρησαν στην ίδρυση της εταιρείας επίπλων **Kartell**, μίας εκ των κορυφαίων εταιρειών μέχρι και σήμερα στην κατασκευή επίπλων με κύριο υλικό το πλαστικό, φωτιστικών και οικιακών ειδών υψηλής ποιότητας. Σε μια εποχή που το πλαστικό θεωρούνταν υλικό καθαρά βιομηχανικής χρήσης, η Anna κατάφερε να το καθιερώσει στη βιομηχανία του design και να το αναδείξει ως εναλλακτική λύση για την κατασκευή ποιοτικών προϊόντων για το σπίτι.

Ως εσωτερική και κορυφαία σχεδιάστρια στην Kartell, η Anna Ferreri άνοιξε τον δρόμο για καινοτόμα σχέδια. Στις δεκαετίες του 1960 και του 1970, τα έπιπλα συνέβαλαν περισσότερο στην ανάπτυξη της εταιρείας από οποιοδήποτε άλλο τμήμα της. Αυτά τα καινοτόμα έπιπλα έγιναν η εικόνα της ιταλικής φίρμας, με τα θεμέλια στον σχεδιασμό να τα θέτει η ίδια με τα γεωμετρικά σχήματα, τα εξαιρετικά γυαλισμένα φινιρίσματα των παραγόμενων προϊόντων και τα έντονα χρώματά τους.

4841 Lounge Chair (Anna Castelli Ferrieri για την Kartell, 1980s) | Πηγή εικόνας: img.vntg.com

Το 1969, η Anna Castelli Ferrieri συμμετέχει σε έκθεση στο MoMA που φιλοξένησε το πρότζεκτ της «Componobili», ενώ το 1972, η Anna και ο Giulio συμμετείχαν στην έκθεση της Νέας Υόρκης «Italy: The New Domestic Landscape», και πάλι στο MoMA. Παρά τη δεύτερη αυτή έκθεση, τα **Componibili** της Ferrieri, ακόμη και μετά από 40 χρόνια παραγωγής, εξακολουθούν να είναι ένα από τα πιο δημοφιλή είδη επίπλων της Kartell. Πρόκειται για στοιβαζόμενα «κουτιά αποθήκευσης» που λειτουργούν ως ξεχωριστές πολυλειτουργικές μονάδες και έχουν περιγραφεί ως «άμεσα αξιαγάπητες και ελαφρώς φουτουριστικές κομψότητες που ταιριάζουν εύκολα σε κάθε περίσταση».

Componibili (Anna Castelli Ferrieri, 1967) | Πηγή εικόνας: media.madeindesign.com

Ως καλλιτεχνική διευθύντρια για την Kartell από το 1976 έως το 1987, πειραματίστηκε και εισήγαγε και τη χρήση υλικών όπως το μέταλλο και την πολυουρεθάνη. Μέσω της χρήσης του πλαστικού, ενός αρκετά περιθωριοποιημένου υλικού για έπιπλα εκείνη την εποχή, κατάφερε να δημιουργήσει πρωτότυπες μορφές, που ήταν ταυτόχρονα κομψές και λειτουργικές. Εκτός από τον βιομηχανικό σχεδιασμό, η Anna Castelli Ferrieri ίδρυσε πολλούς οργανισμούς, όπως τους: The Movement of Architecture Studies (MAS) του Μιλάνου, το 1945, National Institution of Urban Planning (NIU) (1952–1956), στον οποίο διετέλεσε πρόεδρος από το

1969–1971, και το Italian Industrial Design Association (IDA) το 1956. Επίσης, εξέδωσε πολλά άρθρα και δύο βιβλία: το 1984 το *From Project to Product: Plastic and Design*, και το 1991 το *The Interface of Material*.

Table 4310 (Anna Castelli Ferrieri για την Kartell, 1980s) | Πηγή εικόνας: bellelurette.eu

Η Anna Castelli Ferrieri κέρδισε πολλά βραβεία, συμπεριλαμβανομένου του Compasso d'Oro, ενός βραβείου βιομηχανικού σχεδιασμού που απονέμεται από την ADI για την αναγνώριση και την προώθηση σχεδίων υψηλής ποιότητας.

Η σπουδαία Ιταλίδα designer απεβίωσε στις 22 Ιουνίου του 2006, σε ηλικία 87 ετών.

Lella Valle Vignelli (1934-2016)

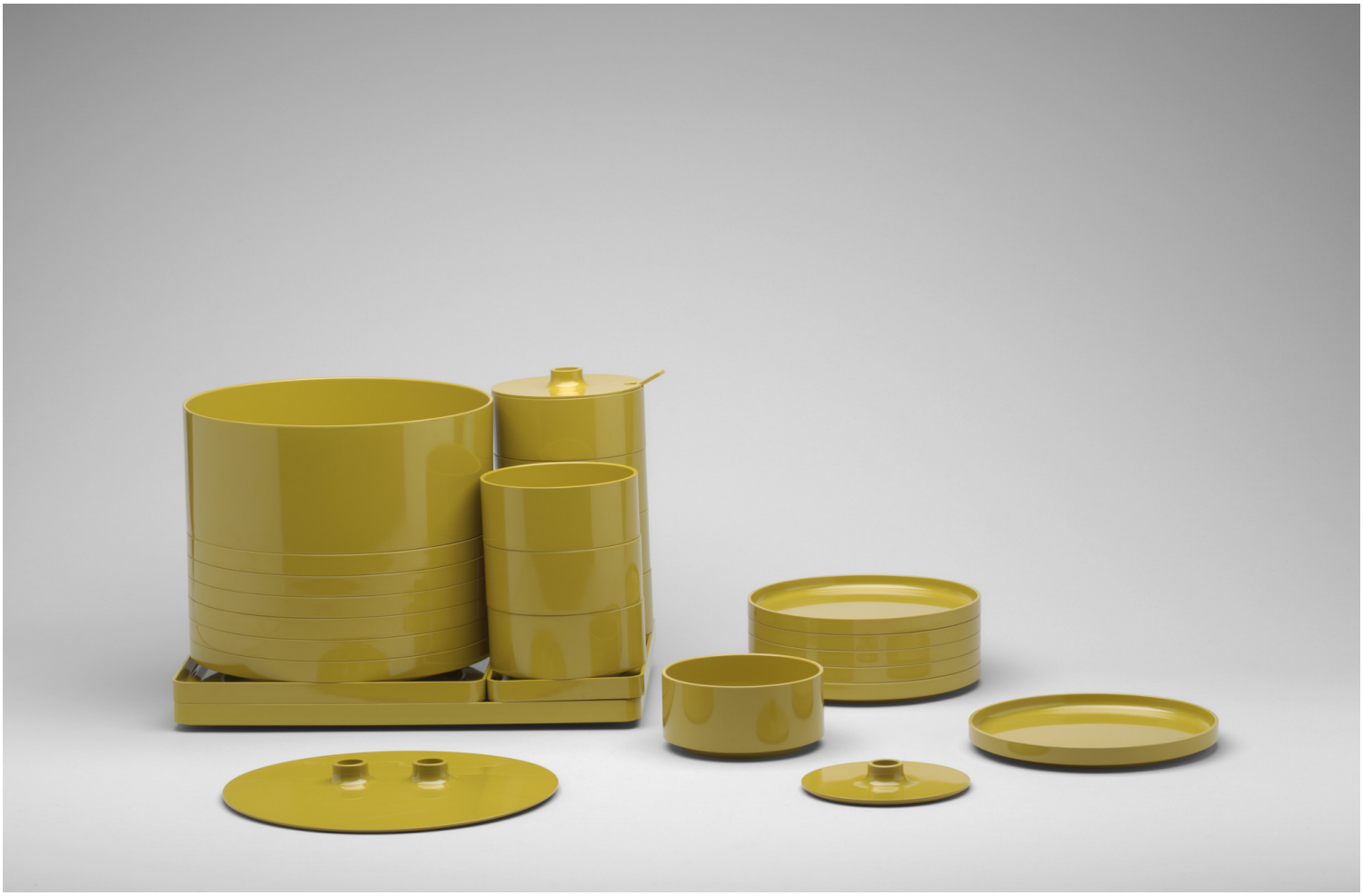
Η Lella Valle έγινε γνωστή μέσα από το στυλ της, το οποίο πρέσβευε τη λιτή και κομψή τάση του ιταλικού αρχιτεκτονικού και βιομηχανικού της σχεδιασμού. Η Lella προερχόταν από οικογένεια αρχιτεκτόνων, αφού ο πατέρας της, Provino, και τα δύο της αδέλφια, Gino και Nani, ήταν επίσης αρχιτέκτονες. Ήταν πτυχιούχος του Università IUAV di Venezia, και το 1958 υπότροφος της Σχολής Αρχιτεκτονικής του MIT. Παρά τις σπουδές στην αρχιτεκτονική, η Lella Valle εξειδικεύτηκε επαγγελματικά στον σχεδιασμό κοσμημάτων, επίπλων και άλλων καθημερινών προϊόντων, αλλά και την εσωτερική διακόσμηση.

Lella Vignelli για San Lorenzo | Πηγή εικόνας: rit.edu

Το 1959, εντάχθηκε στην αρχιτεκτονική εταιρεία Skidmore, Owings & Merrill στο Σικάγο ως βοηθός διακοσμήτρια εσωτερικών χώρων. Την επόμενη χρονιά, μαζί με τον σύζυγό της, *Massimo Vignelli, ίδρυσαν τη Massimo and Lella Vignelli Office of Design and Architecture* στο Μιλάνο. Το 1964, η Lella προχώρησε στον

σχεδιασμό μιας συλλογής πλαστικών σερβίτσιων φαγητού από μελαμίνη για την *Articoli Plastici Elettrici*. Το σχέδιο βραβεύτηκε με το Compasso d'Oro, και εξακολουθούσε να παράγεται και να πωλείται ως *Vignelli Stacking Dinnerware* μέχρι το 2023, σχεδόν 60 χρόνια μετά την πρώτη του κυκλοφορία.

Vignelli Stacking Dinnerware (1964) | Πηγή εικόνας: moma.org

Το 1978, οι **Vignelli** ίδρυσαν τη *Vignelli Designs*, μια ξεχωριστή εταιρεία που επικεντρώθηκε στον σχεδιασμό προϊόντων και επίπλων, της οποίας η Lella διετέλεσε πρόεδρος. Τα σχέδια επίπλων τους περιελάμβαναν την πασίγνωστη καρέκλα *Handkerchief* για την **Knoll** (1985), το τραπέζι *Serenissimo* (1985) για την ιταλική εταιρεία **Acerbis** και το τραπεζάκι σαλονιού *Magic* (1990) για την πιο οικονομική σειρά *Morphos* της **Acerbis**. Άλλα σχέδια της Lella Valle Vignelli περιλαμβάνουν σχέδια λιανικής πώλησης για την Artemide, κοσμήματα για την **Cleto Munari** και γυάλινα σκεύη για τις **Venini** και **Steuben Glass Works**.

Serenissimo table (Lella Valle Vignelli για Acerbis, 1985) | Πηγή εικόνας: img.vntg.com

Handkerchief (Lella Valle Vignelli για Knoll, 1985) | Πηγή εικόνας: moma.org

Η Valle Vignelli ήταν μέλος πολλών οργανισμών, όπως των: Industrial Designers Society of America (IDSA), American Institute of Graphic Arts (AIGA), International Furnishings and Designer Association (IFDA) και Decorators Club of New York, ενώ, το 1982, το ζεύγος Vignelli τιμήθηκε με το Χρυσό Μετάλλιο της AIGA για τα επιτεύγματά τους και τη συμβολή τους στον σχεδιασμό.

Η Lella Valle Vignelli έφυγε από τη ζωή στις 22 Δεκεμβρίου του 2016, σε ηλικία 82 ετών.

Πηγές/ Further reading

Ray Eames. Από: en.wikipedia.org.

Florence Knoll. Από: knoll.com.

Anna Castelli Ferrieri. Από: en.wikipedia.org.

Lella Vignelli. Από: en.wikipedia.org.

Deamer, P., Florence Knoll Bassett. Από: pioneeringwomen.bwaf.org.

Eames Office. Από: eamesoffice.com.

Anna Castelli Ferrieri, una donna prima in un mondo di primi uomini. Από: youtube.com.

Massimo and Lella Vignelli keep design simple, elegant and timeless. Από: youtube.com.

Urquiola, P., Nine Influential Women in Design. Από: studiocomo.com.

10 Women who dominate the industrial design world. Από: re-thinkingthefuture.com.

Δείτε επίσης:

Οικολογία, γυναικεία χειραφέτηση και οι στόχοι για ένα καλύτερο μέλλον

Post COVID-19 era: Ευχή ή κατάρα για μια νέα αρχή;

